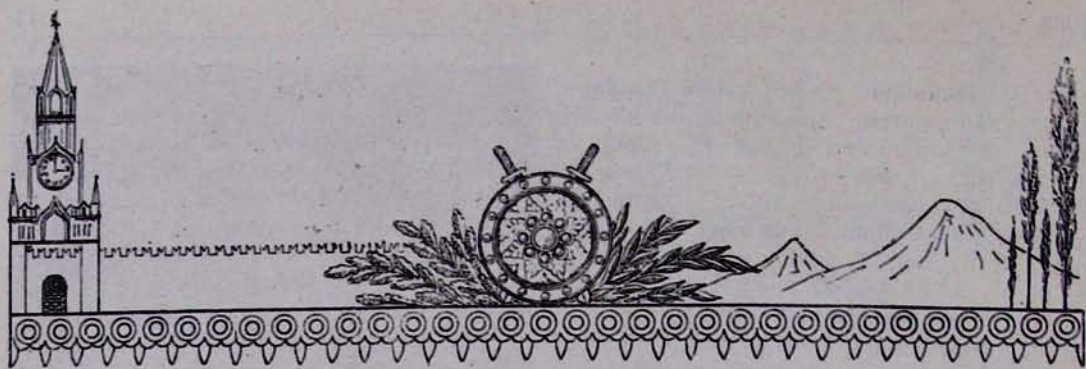

ՌՈՒՍ ՊՐԱՎՈՍԼԱՎ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱԿԱՆ ԱԹՈՒԻ
ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՀԻՍՈՒՆԱՄՅԱԿԸ ԵՎ
ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Անցնող, 1967 թ. լրացել էր ռուս պրավոսլավ եկեղեցու պատրիարքական Աթոռի վերահաստատման 50-ամյակը: Ահա այդ հոբելյանը հանդիսավոր և խանդավառ պաշտամունքում նշվեց սույն թվականի մայիսի 26-ից մինչև հունիսի 2-ը Մոսկվայում:

Պետք է նշել, որ ռուսաց պատրիարքության սկիզբը պատմականորեն ձգվում է մինչև 16-րդ դար, երբ նախ՝ 1586 թ. Մոսկվայի պատրիարքության հաստատման խնդրով մտահոգված՝ Ամտիոքի պատրիարքն է եկել այստեղ՝ հենց ռուս եկեղեցու հրավերով, և ապա երկու տարի անց, նույն մտահոգությամբ եկել է նաև Կոստանդնուպոլսո Նրեմիա Բ պատրիարքը: Այդ ժամանակ երկու կողմերի միջև տեղի ունեցած բանակցությունների ու ժողովների ընթացքում կայացվել է համաձայնություն, որով իրավունք է վերապահվել ռուս եկեղեցուն արդարորեն ունենալու իր նվիրապետության գլուխը՝ պատրիարքը: Այսպիսով, 16-րդ դարից սկսած, ռուս քույր եկեղեցին ղեկավարվել է իր պատրիարքով, որը հետո օրինականացվել է 1590 և 1593 թթ. Կոստանդնուպոլսո գույգ ժողովներում:

Ռուս եկեղեցու պատրիարքությունը վերացվել է 18-րդ դարի սկզբին Պետրոս Ա կայսեր ժամանակ և նրա ինքնակամ միջամտությամբ: Ավելի քան 200 տարի, այսինքն՝ մինչև մեր դարասկիզբը, գոյագործվեց, միայն 1917 թ. Մեծ հեղափոխությունից հետո այն նորից հաստատվեց:

Պետք է ավելացնել, որ պատրիարքության բացակայության այդ երկու դարերում, ճիշտ է, ռուս եկեղեցին չի ունեցել իր պատրիարք-

ղեկավարը, սակայն այն միշտ ղեկավարվել է ս. Սիմոնով՝ անկախ այն բանից, թե նրա անդամները ցարերի կողմից առաջ քաշված մարդիկ են եղել:

Եվ հիմա նորից, ավելի քան 50 տարի է, ինչ ամեն մի ռուս եկեղեցի իր պատարագների և այլ հոգևոր ծիսակատարությունների ընթացքում միշտ հիշում է իր սրբազան պատրիարքի անունը և նորից, ինչպես հնում է եղել, ս. Սիմոնը ղեկավարում է ինքը՝ նվիրապետության գլուխը, պատրիարքը:

Այս 50 տարիների ընթացքում ռուս պրավոսլավ եկեղեցին տվել է երեք հեղինակավոր պատրիարքներ՝ հանձնա հանգուցյալ Տիմոն և Սերգեյ պատրիարքների և ներկայիս ծերունագարդ Ալեքսի պատրիարքի:

50 տարի, և հիմա հոբելյանական տոն:

«Պատմական բարի ավանդություն է արդեն, որ հայ եկեղեցին ուրախությամբ լուսավորվում է ամեն անգամ, երբ ռուս պրավոսլավ եկեղեցին տոնական օրեր է ապրում փառավոր հանդիսություններով»,— այսպես էր գրում Նորին Ա. Օծություն Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետը, իր 25 ապրիլ 1968 թ. կոնդակում (տե՛ս «Էջմիածին» ամսագիր, հմր. Դ)՝ ուղղված Ալեքսի պատրիարքին, ի պատասխան այն հրավերի, որ վերջինս ուղարկել էր Հայոց Հայրապետին՝ հրավիրելով նրան մասնակցելու ռուս եկեղեցու պատրիարքական Աթոռի վերահաստատման 50-ամյա հոբելյանին:

Հարգելով եղած հրավերը և մանավանդ այդ «բարի ավանդությունը» շարունակելու նպատակով Վեհափառ Հայրապետը երեք հոգուց բաղկացած մի պատվիրակություն է

կազմում: Պատվիրակության ղեկավար է նշանակվում Մայր Աթոռի լուսարարապետ և Գերագույն հոգևոր խորհրդի ատենապետ գեր. տ. Հայկազուն արքեպ. Աթրահամյանը և անդամներ՝ գեր. տ. Պարզե եպս. Գևորգյանը՝ առաջնորդ Ռուսոն հայոց, ուս. Գեղարդյան վանքի վանահայր հոգ. տ. Նարեկ վրդ. Շաքարյանը:

Մայիսի 25-ին Մայր Աթոռի պատվիրակության երկու անդամները մեկնում են Մոսկվա: Այստեղ պատվիրակության խմբին միանում է նաև տ. Պարզե եպիսկոպոսը: Հայ եկեղեցու պատվիրակությանը դիմավորելու և բարի գալուստի խոսք ասելու էին եկեղեցու պատրիարքարանի ներկայացուցիչներ՝ գեր. տ. Ալեքսի միտրոպոլիտը՝ գործերի կառավարիչը, տ. Գեղեղոս եպիսկոպոսը՝ Սմոլենսկի առաջնորդը, և ուրիշներ: Ողջագուրումներից հետո երկու եկեղեցիների բարձրաստիճան ներկայացուցիչների միջև տեղի ունեցան ողջույնի խոսքի փոխանակումներ: Ապա հայ հյուրերին առաջնորդում են և տեղավորում մալաբադաքի շքեղ հյուրանոցներից մեկում՝ «Ռուսսիա»-ում: Մի փոքր հանգստանալուց հետո, պատվիրակության ղեկավար տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը հյուրանոցի իր հարկաբաժնում ընդունում է պաշտոնական այցելությանը բարի գալուստի խոսք ասելու համար եկած ռուս եկեղեցու և Սինոդի անդամ ու Մոսկվայի թեմի առաջնորդական փոխանորդ տ. Պիմեն միտրոպոլիտին և ուրիշներին: Տեղեկացվում է, որ հանդիսությունների բոլոր օրերին հայ եկեղեցու ներկայացուցիչներին ուղեկցելու պատիվը վերապահվելու է տ. Գեղեղոս եպիսկոպոսին ու թարգմանչին: Պաշտոնական բաժնի վերջում տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը ռուս եղբայրներին խնդրում է, որ Ն. Ս. Ս. Ս. Վազգեն Ա կաթողիկոսից իր քերած եղբայրական ողջույնը հաղորդեն Ն. Ս. Ս. Ալեքսի պատրիարքին:

Հսկա հյուրանոցն արդեն ընդունել է տարբեր երկրներից եկած շատ հոգևորական հյուրերի: Այստեղ են եկել Կ. Պոլսո, Ալեքսանդրիայի, Անտիոքի, Երուսաղեմի, Վրաց, Հարավսլավիայի, Բուլղարիայի, Ռումինիայի, Մադագասկարի, Ֆինլանդիայի և ուրիշ շատ եկեղեցիների պատվիրակություններ: Սպասվում են նաև Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի քարտուղարը, հնդկ մալաբար, հոլանդիայի ռեֆորմատ և այլ եկեղեցիների պատվիրակությունները:

Մայիսի 26, կիրակի: Հանդիսությունների առաջին օրն է: Այսօր, ըստ ծրագրի, տոնակատարությունների մասնակիցները կա՛մ ս. պատարագ են մատուցում Մոսկվայի

տարբեր եկեղեցիներում և կա՛մ ներկա են լինում ս. պատարագի արարողության: Հայ եկեղեցու պատվիրակության երկու անդամները՝ տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը և տ. Նարեկ վարդապետը, ս. Հարություն եկեղեցում ներկա են լինում ռուսական ծեսով պատարագի, իսկ տ. Պարզե եպիսկոպոսը պատարագ է մատուցում հայոց եկեղեցում: Վերոհիշյալ ռուս եկեղեցում, խոսուներամ հավատացյալների ներկայությամբ, պատարագ էր մատուցում Չեխովսկիայի պրավոսլավ եկեղեցու միտրոպոլիտ Տ. Դորոֆեյը: Հավարտ ս. պատարագի եկեղեցու ավագները հավատացյալներին ծանոթացնում է պատարագից արբազանին և հայ եկեղեցու պատվիրակներին, որոնք իրենց օրհնություններն են բաշխում ներկաներին:

Ժամը 12-ին, երբ մոր էր սկսվում հայոց եկեղեցու պատարագը, տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը և իր ուղեկիցները շտապում են այնտեղ՝ ս. պատարագի, ինչպես նաև հաղորդելու Վեհափառ Հայրապետի օրհնությունները տեղի հայ համայնքին: «Սուրբ, սուրբ»-ի խորախորհուրդ պահն է, երբ հյուրերը հասնում են այնտեղ: Թեմակալ առաջնորդ գեր. տ. Պարզե եպիսկոպոսի մատուցած ս. պատարագի ավարտից հետո տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսն ասում է. «Գալով ս. Էջմիածնից, ռուս պրավոսլավ եկեղեցու տոնախմբությանը մասնակցելու՝ մենք մեր սրտի մեջ ձեր բոլորի կարոտը ծրարած՝ բերեցինք նաև ս. Էջմիածնի և Վեհափառ Հայրապետի օրհնությունները բոլորիդ»:

Երեկոյան ժամը 6-ին ռուս եկեղեցու բոլոր հյուրերը Սոկոլնիկի շրջանում գտնվող ս. Հարություն եկեղեցում ներկա են լինում գոհաբանական աղոթքի: Եկեղեցին և բակը լեփ-լեցուն են հավատացյալներով: Արարողության հանդիսապետն է Լենինգրադի տ. Նիկողիմ միտրոպոլիտը: Ասլանում տեղ են զբաղեցրել Ն. Ս. Ալեքսի պատրիարքը՝ կենտրոնում, իսկ նրանից աջ ու ձախ՝ մյուս եկեղեցիների պետերը կամ նրանց ներկայացուցիչները: Հսկա եկեղեցու աջակողմյան ու ձախակողմյան դասերում են տեղավորված դպրաց դասերը: Վերջիններս գեղեցիկ երգի տակ նույնքան գեղեցիկ են հնչում նաև եկեղեցու զանգերի դողանքները և հավատացյալների աղոթքի մրմունջները: Ամեն բան վե՛հ է ու խորհրդավոր: Ռուս եկեղեցու պետ Ալեքսի պատրիարքը բոլոր հյուրերին և ներկաներին դիմում է ողջույնի ճառով: «Հավաքվել ենք այստեղ,—ասում է նա,— որպեսզի աղոթքով սկսենք մեր եկեղեցու պատմության համար մեծ նշանակություն ունեցող պատրիարքության վերահաստատ-

ման 50-ամյակին նվիրված տոնախմբությունը»:

Պատրիարքի ճառից և վերջին հանդիսությունից հետո ներկա եղող պատգամավորները մեկ առ մեկ մոտենում են Նորին Սրբությանը և ողջագուրվում:

Մայիսի 27, երկուշաբթի: Այսօր ամեն մի պատգամավորությունն առաջարկված ծրագրերից մեկնումեկը նախընտրելու իրավունք ունի: Հայ եկեղեցու պատվիրակությունը առավելույան ժամը 10-ին այցելություն է տալիս Կրեմլի հոյակերտ տաճարներից, այսպես կոչված, «Ջինսապալատ»-ին՝ թանգարանին, իսկ ժամը 12-ից հետո հայ պատգամավորությունը այցելում է նախ Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանը և ապա՝ 1812 թ. Բոնապարտի դեմ Բորոդինոյի ճակատամարտում ռուս զորքի տարած հաղթանակը խորհրդանշող պանորամային թանգարանը:

Երեկոյան հայ եկեղեցու պատվիրակները հարգանքի այցելություն տվեցին նաև Երուսաղեմի հունաց պատրիարք ամենապատիվ Ս. Բենեդիկտոսին «Ուկրաինա» հյուրանոցի իր հարկաբաժնում:

Մայիսի 28, Երեքշաբթի: Տոնական խանդավառ և լարված մի օր Մոսկվայից դուրս գտնվող Զագորսկ քաղաքի պատմական մայրավանքում: Այսօր աստեղ հորեղանակա՝ ժողովի բացումն է Մոսկվայի հոգևոր ճեմարանի կամարների տակ:

Նախաճաշից անմիջապես հետո հյուրերը մեկնում են Զագորսկ: Մերձմոսկովյան անտառների և դաշտերի եզրերով անցնելով, մեկուկես ժամ հետո ավտոմեքենաների երկար շարայունը հասնում է տեղ: Արդեն հեռվից մայրավանք այցելող ուխտավորներին նախ դիմավորում են մալրական գմբեթներն ու աշտարակները, ապա նաև՝ զանգերի դողալները:

Պատգամավորները Մայր տաճարի դարպասների մոտ իջնում են մեքենաներից և արժանանում դիմավորողների ողջագուրումներից, վանքի միաբանների կողմից կատարված հաղթական երգերին:

Այսօրվա նշանակալից օրը հետավոր ու մերձավոր վայրերից այստեղ է բերել բազում ուխտավորների ու հավատացյալների: Պատգամավորները շարքով այցելում են ռուս եկեղեցու ազգային մեծ սրբին՝ ս. Մերգելին, որի աճյունը գտնվում է իր իսկ անունը կրող պատմական եկեղեցու կամարների տակ:

Մոսկվայի մարզի Զագորսկի այս հայտնի մայրավանքը ռուս պրավոսլավ եկեղեցու նշանավոր մենաստաններից մեկն է: Այն հիմնվել է 14-րդ դարում ս. Մերգելի կողմից:

Միշտ այստեղ են տեղի ունենում ռուս եկեղեցու կարևոր հանդիսությունները:

Հանգիստը տևում է մեկ ժամ: Ժիշտ ժամը 12-ին աղոթքով բացվում է հորեղանակա՝ նիստը: Եվ ահա նախագահության սեղանի շուրջն են Մոսկվայի և համայն Ռուսիո պատրիարք Ս. Ալեքսի, Երուսաղեմի հունաց պատրիարք Ս. Բենեդիկտոսը, համայն Վրաց պատրիարք-կաթողիկոս Եփրեմ Բ-ն, Ռումինիայի օրթոդոքս եկեղեցու պատրիարք Ս. Ժուստինիանը, Բուլղարիայի օրթոդոքս եկեղեցու պատրիարք Ս. Կիրիլը, Սերբիայի և համայն Հարավսլավիայի պատրիարք Ս. Հերմանը, հայ եկեղեցու պատվիրակության ղեկավար ս. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը, ինչպես նաև այլ եկեղեցիների ներկայացուցիչներ՝ հանձինս Զորք Պատրիկ Դուպեյի (Հոմի պապի ներկայացուցիչ), Աբունա Թեոփիլեսի (Եթովպիայի եկեղեցու ներկայացուցիչ), Աբրահամ Մար Կլեմիսի (հնդկ մալաբար եկեղեցու ներկայացուցիչ), Ֆրեդերիկ Նորման եպիսկոպոսի (անգլիկան եկեղեցու ներկայացուցիչ), Առնեմագորաս արքեպիսկոպոսի (Կոստանդնուպոլսո հույն եկեղեցու ներկայացուցիչ), Կիպրիանոս միտրոպոլիտի (Ալեքսանդրիայի եկեղեցու ներկայացուցիչ), միտրոպոլիտ Եպիփանի (Անտիոքի եկեղեցու ներկայացուցիչ), միտրոպոլիտ Գենադիոսի (Կիպրոսի եկեղեցու ներկայացուցիչ), Անտոն քահանայի (Հունաստանի եկեղեցու ներկայացուցիչ) և շատ ուրիշների: Ներկա էր նաև Համաքրիստոնեական եկեղեցիների խաղաղության պաշտպանության կոմիտեի նախագահ դոկտ. Հոմաստկան՝ Պրազայից:

Ռուս եկեղեցու պատրիարքության վերահաստատման 50-ամյա հորեղանակն նվիրված ճառով առաջինը հանդես եկավ գեր. տ. Նիկողիմ միտրոպոլիտը: Նա հանգամանորեն խոսեց 1721 թվականին ռուս եկեղեցու ծոցում տեղի ունեցած ռեֆորմի և Պետրոս Մեծի հակակառնական քայլի մասին, որ արվել էր ուժի դիրքից ելնելով: Ինչպես նշեց հոնետորը, ինքնակալության կործանումով ռուս եկեղեցու պատրիարքությունը նորից հաստատվեց՝ առաքելական (34) ու տիեզերական ժողովների ոգուն համաձայն և ճշտվեց ռուս եկեղեցու դիրքը մյուս քույր եկեղեցիների հանդեպ: Գեր. սրբազանը չի մոռանում նաև նշել այս 50 տարիների ընթացքում երեք երախտավոր պատրիարքների կատարած մեծ գործը: Նրանց շնորհիվ ռուս եկեղեցին որդեգրեց նոր դիրք և այժմ նա պայքարում է եկեղեցիների միության ու աշխարհի խաղաղության համար:

Այնուհետև Ալեքսի պատրիարքի առա-

ջարկությամբ հերթականությամբ ողջունի խոսքերով հանդես են գալիս Կ. Պոլսի տիեզերական պատրիարքի ներկայացուցիչը, Երուսաղեմի հունաց պատրիարքը, միտրոպոլիտ Կիպրիանոսը (Ալեքսանդրիա), միտրոպոլիտ Եպիփանը (Դամասկոս), Վրաց Եփրեմ Բ կաթողիկոսը, Հարավսլավիայի Ս. Հերման, Ռումինիայի Ս. Ժուստինիան, Բուլղարիայի Ս. Կիրիլ պատրիարքները և մյուս եկեղեցիների ներկայացուցիչները։ Ի մասնավորի պետք է նշել, որ հայ եկեղեցու պատվիրակության ղեկավար տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը կարդաց Ն. Ս. Օ. Ս. Ս. Վազգեն Ա-ի կոնդակը՝ ուղղված Ալեքսի պատրիարքին։ Այդ կոնդակով հայ եկեղեցու պետը ռուս պապականության ղեկավարին հռչակեց՝ առթիվ իր ուրախությունն էր հայտնում։ «Մենք,—գրում էր Վեհափառ Հայրապետը Իր կոնդակում,—եղբայրաբար երջանիկ ենք Ձեզ շնորհավորելու և հոգեպես մասնակցելու Ձեր տոնախմբությանը»։ Անտարակոյս, Հայոց Հայրապետը ոչ թե հոգեպես, այլ անձամբ պիտի ցանկանար ներկա լինել այս կարևոր տոնին, ինչպես ներկա էր եղել 10 տարի առաջ, երբ նույնանման խանդավառությամբ նորից նշվել էր ռուս եկեղեցու պատրիարքության վերահաստատման 40-ամյա հոբելյանը։ Միևնույն ժամ հայոց Վեհափառ Հայրապետը Ամերիկայի Իր հավատացյալ հոտին այցելություն է տալիս։

Ժողովի վերջում եզրափակիչ ճառով և շնորհակալության խոսքով հանդես եկավ Ս. Ալեքսի արքայական պատրիարքը, ապա հոգեվոր երգերի քաղցրալուր հնչյունների տակ հանդիսականները այցելեցին հոբելյանական ցուցահանդես, որը հատկապես բացվել էր 50-ամյակի կապակցությամբ։

Երեկոյան ժամը 6-ին, նախքան հյուրերի վերադարձը Մոսկվա, հոգևոր ճեմարանի կամարների տակ տրվեց ընդունելություն և հոգևոր համերգ։

Մայիսի 29, չորեքշաբթի։ Այսօր Մոսկվայի երկու տարբեր եկեղեցիներում տեղի է ունենում հոգեհանգստյան պաշտամունք՝ նախորդ երկու պետերի՝ երջանկահիշատակ Տիխոն և Սերգեյ պատրիարքների շիրիմներին վրա։

Ժիշտ ժամը 11-ին սկսվում է առաջին հոգեհանգիստը։ Դպրաց դասի հոգեհանգստյան հուգիչ երգերի տակ կատարվում է հոգեհանգստյան հանդիսավոր արարողությունը։

Ժամը 12-ին բոլոր պատգամավորները իրենց մեքենաներով գնում են քաղաքի մյուս մասը՝ երկրորդ հոգեհանգստի։ Այս հոգեհանգիստը ևս հավաքել ու այստեղ է բերել

բազմաթիվ հավատացյալների։ Հոգեհանգստից հետո, բոլորը մեկ առ մեկ մոտենում են հանգուցյալ Սերգեյ պատրիարքի շիրիմին և խոնարհվում նրա առաջ։

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»։

Մայիսի 30, հինգշաբթի, Համբարձումն Քրիստոսի (հին տոմարով)։ Այսօրվա հանդիսավոր և պատարագը ըստ ծրագրի տեղի է ունենալու Զագորսկի մայրավանքի Վերափոխման տաճարում։

Առավոտ կանուխ հյուրերը դարձյալ շտապում են դեպի Զագորսկ։ Ս. Սերգեյի վանքն ու բակը նորից լի են ուխտավորներով։ Դարձյալ տոնական ու բազմաողովակ հնչում են բարձր աշտարակի ծանոթ զանգերը։ Ս. պատարագը սկսվելու է ժամը 10-ին։

Վերափոխման եկեղեցին, ինչպես արդեն անունն է հուշում, ս. Աստվածամոր անունով կառուցված՝ մայրավանքի ամենախոշոր ու ամենաշքեղ եկեղեցին է։ Այն կառուցված է Իվան Ահեղ թագավորի (16-րդ դար) կայսրության վերջին շրջանին։ Տաճարն ունի ռուսական ոճի հինգ խոշոր գմբեթ։ Ներսիս բոլոր պատերը, ամեն մի անկյուն զարդարված են որմնանկարներով, որոնք գլխավորապես պատկերում են Տիրամայր և Աստվածածնի կյանքը։

Ժամը տասն է։ Զանգերը բոլորին հրավիրում են ս. պատարագի։ Պատարագում է Երուսաղեմի հունաց պատրիարք Ս. Բենեդիկտոսը։ Հայ եկեղեցու պատվիրակության անդամներն ու մյուս եկեղեցիների ներկայացուցիչները տեղ են գրավում հսկա տաճարի ընդարձակ առյուծանի։ Հաղթականորեն խրդում է վանականների ու ճեմարանի ուսանողների միացյալ խումբը՝ մեկ կողմից, ու Մոսկվայի պատրիարքի հետ եկած քառաձայն խումբը՝ մյուս կողմից։

Ս. պատարագը տևում է մոտ երեք ժամ, որի ընթացքում, հավուր պատշաճի քարոզ է ասում նաև ռուս պապականության Սերգեյի վանքից, նրան հանձնում է ռուս եկեղեցու այդ արքի գեղեցիկ արքանկարը։ Երուսաղեմի հունաց պատրիարքը իր ուրախությունն ու գոհունակությունն է հայտնում ջերմ խոսքերի և ստացած հիշատակ-արքապատկերի համար։

Կեսօրվա ժամը 2-ին բոլոր պատգամավոր-

հյուրերը վանքի սեղանատուն-եկեղեցու հրավիրված էին մեծ ճաշկերույթի, որից հետո, ուլքեր ցանկանում են, ծանոթանում են հոգևոր ճեմարանին, վանքի միաբանական կյանքին և այլն:

Մայիսի 31, ուրբաթ: Դեռևս նախորդ օրվանից ինչպես շատերը, նույնպես և հայ եկեղեցու պատվիրակության անդամները հատուկ հրավերներ ունեին երեկոյան մասնակցելու արտասահմանյան եկեղեցիների պատվիրակությունների համար տրվող ճաշկերույթին: Ընդունելությունը կազմակերպել էր ՍՍՀՄ Միևիստրների սովետին առընթեր կրոնական գործերի խորհուրդը:

Ընդունելությունը տևում է մոտ մեկ ժամ: Ուշ երեկոյան բոլոր հյուրերը դիտում են «Ռուս պրավոսլավ եկեղեցին այսօր» կինոֆիլմը՝ ռուս եկեղեցու պատվերով պատասխանաբար:

Հունիսի 1, շաբաթ: Այսօր հայտնի դարձավ, որ ռուս եկեղեցու հանդիսություններին մասնակցելու է եկել նաև Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի նախագահ դոկտ. Բելկը:

Հանդիսությունների նախապես օրն է: Այսօր նորից գեր. տ. Հակակազուն արքեպիսկոպոսին իր հարկաբաժնում այցելություն են տալիս ռուս պրավոսլավ եկեղեցու կառավարիչ տ. Ալեքսեյ միտրոպոլիտը, Գեղեճն արքագանը՝ հանդիսությունների օրերին հայ եկեղեցու պատվիրակության մշտական ուղեկիցը, և ուրիշներ: Այս այցելությամբ գեր. միտրոպոլիտը մի անգամ ևս եկել էր իր շնորհակալությունը հայտնելու այն բանի համար, որ Նորին Ս. Օծություն Հայոց Հայրապետը, ընդառաջ գնալով այս հանդիսությունների համար ռուս եկեղեցու ուղարկած հրավերին, ուղարկել էր իր պատվիրակներին, որոնք միասին կիսեցին այդ բոլոր ուրախությունները: Այս բանը միտրոպոլիտ արքագանը համարում է եկեղեցիների մերձեցման գրավականներից մեկը: Իր հերթին Հակակազուն արքեպ. Աբրահամյանը շնորհակալություն է հայտնում ցույց տրված ընդունելությունների համար և գեր. միտրոպոլիտին խնդրում, որ իր թարգմանը հանդիսանա Ալեքսի Արքագան պատրիարքի մոտ:

Հունիսի 2, կիրակի: Հանդիսությունների վերջին օրը: Այսօրվա ու պատարագը տեղի է ունենալու ու. Աստվածահայտնության տաճարում: Օրվա պատարագից է Հարավսլավիայի Տ. Հերման պատրիարքը:

Ուղի ժամը 10-ին սկսվում է ու. պատարագը:

Գեղեցիկ է ռուսաց եկեղեցու այն ավանդությունը, ըստ որի ու. պատարագի ընթաց-

քում բոլոր ներկաները միասին և միախորհորդ երգում են «Հավատամքը», «Հայր մեր»-ը և մյուս հոգևոր երգերը:

Ս. պատարագի սկսմանից հետո Ն. Ս. Ալեքսի պատրիարքը բնա է բարձրանում, ողջունում պատարագչին և գոհունակությամբ հայտնում առ Աստված, որ Իդ ողորմությամբ ու օգնությամբ բոլորին արժանի դարձրե- Հերման պատրիարքի աղոթքներով, այսօրվա ու. պատարագի շնորհներին:

Կեսօրվա ժամը 3-ին «Ռուսիա» հյուրանոցի մեծ ճաշարահում Ալեքսի պատրիարքը մեծ ընդունելություն է տալիս պատգամավորներին: Ջերմ մթնոլորտ է: Առաջինը ներկաներին է դիմում ռուս եկեղեցու պետը և շնորհակալություն է հայտնում պատրիարքներին, պատվիրակության ղեկավարներին ու ներկաներին: «Չնայած ձեր բազմազան ուսմանը» եկեղեցական պարտականությանը, — դիմելով նրանց ասում է նա, — քրիստոնեական սիրով ընդառաջ գնացիք ռուս եկեղեցու հրավերին և բարեհաճեցիք գալ Մոսկվա՝ միասին անցկացնելու այս գեղեցիկ օրերը: Փա՛րք Աստծուն»:

Այնուհետև ելույթներ են ունենում Երուսաղեմի հունաց և Հարավսլավիայի պատրիարքները, Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի բարտուլարը, ՍՍՀՄ Միևիստրների սովետին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Ֆուրովը և ուրիշներ:

Հունիսի 3, երկուշաբթի: Վերջացել են հանդիսությունները: Դարձյալ Վնուկովոյի օդանավակայանը: Վերադարձի վերջին պահերն են: Նորից ռուս եկեղեցու ներկայացուցիչները, ի դիմաց Ալեքսի գեր. միտրոպոլիտի, Գեղեճն եպիսկոպոսի, եկել են իրենց հայ եղբայրներին ճամփու դնելու:

Ողջագործումներ, ողջագործումներ... Հայ պատվիրակության անդամներից տ. Պարզև եպս. Գևորգյանը մնում է այնտեղ՝ Մոսկվայում, իր պաշտոնատեղիում, իսկ մյուսները ուղղություն են վերցնում դեպի Երևան:

Այսպիսով հայ և ռուս քույր եկեղեցիների պատմական և բարի ավանդության մատչանում գրանցվում է մի կարևոր ու լուսավոր էջ ևս:

Մենք ևս Վեհափառ Հայրապետի արքատառ կոնդակի բառերով ասենք.

«Թող Աստված անասան և փառքի մեջ պահպանի ռուս պրավոսլավ եկեղեցին և նրա պատմական ու. Աթոռը, խաղաղության և լուսավոր ծաղկումի մեջ՝ ի մխիթարություն ռուս աստվածասեր ժողովրդի և հուրախություն մեզ բոլորին»:

ՆԱՐԵԿ ՎՐԴ. ԾԱՔԱՐԾԱՆ